

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Jämtlands län

Datum: 2023-02-15

Områdesnummer: NRO 23 014

Områdesnamn: Ammerån-Storån-Öjån

Kommun: Strömsund, Krokom, Ragunda

Kartblad:

Koordinat (N, E): 7050450, 519500 (SWEREF99 TM)

Area: 22 440 hektar

Naturgeografisk region: 35j Fjällen i Hotagen / 34c NB barr-& fjällövskog i norra Jämtland / 31 Jämtlands kambrosilurområde / 30a Vågig bergkullterräng (S, T, W, X, Y, Z, AC)

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag: Bottenhavet

Agrar kulturlandskapsregion:

Landskapsformer: Bergkullslätt

Riksvärde: Älvdal, Våtmarkslandskap, Geologi, Flora, Fauna

Värdebeskrivning: Ammeråns vattensystem är opåverkat av vattenkraft men är starkt påverkat av flottningsrensningar, rätningar och avstängda sidofårer. Flottningsverksamheten har orsakat förändrad morfologi och förändrade flödesförhållanden. Vattendragsrestaurering har genomförts på flera sträckor för att åtgärda skadorna men betydande arbete återstår.

Ån tillhör ett av landets få kvarvarande vattendrag med hög buffertkapacitet. Storån och Öjån dränerar ett antal vildmarkssjöar, passerar den centraljämtländska kambrosilurslätten och fortsätter utan några egentliga sjömagasin fram till Hammerdalssjön. Söder om Hammerdalssjön fortsätter sedan Ammerån vidare nedströms mot Indalsälven.

Storån och Öjån öster om fjällranden rinner genom ett i stort sett sammanhängande myrlandskap, ofta med en rik flora. Myrlandskapet är påverkat av omfattande dikning. Ett långt stråk av isälvs sediment, åsar och sandurfält följer Storån från Storforsen till Laxsjön. I Storån och dess biflöde

Hökvattsån och i Läckvattsån (Natura 2000 SE0720409) uppströms Lakavattnet finns några av våra få kvarvarande livskraftiga bestånd av flodpärlmussla (*Margaritifera margaritifera*), kanske Sveriges största bestånd. Även i Öjån förekommer flodpärlmussla dock utan god förnyring av populationen. I Hammerdalssjön bildar ån ett vackert delta. Öjån når i Öjarens sjösystem ett vackert Rogenmoränlandskap. Inom Hammerdalsbäckenet fanns under issmältningsskedet en issjö som gett upphov till mindre deltabildningar, sedimentavlagringar, svallfenomen och kalspolningszoner. Här finns också ett väl utbildat moränbacklandskap.

Älgflon är ett nära 5000 hektar stort myrområde beläget 6 km nordost om Gåxsjö. Området karaktäriseras av stora strängblandmyrar, men även nordlig mosse, topogena- och soligena kärr samt sumpskogar är andra förekommande våtmarkstyper. De högåldriga sumpskogarna är av artrik ört-starrtyp som bedöms ha mycket höga naturvärden med en rad intressanta arter, bland annat repestarr, spädstarr, fjällskräp och bollvitmossa. Till andra värdefulla delar i området hör de artrika skogskärren. Skogskärr av den här typen är vanligt förekommande i regionen och vidare österut. Dessa är här stora och orörda med ett högt representativt värde.

Naturen kring Hammerdalssjön-Solbergsvattensystemet är rik på kalktuffkällor, blekekärr samt lundvegetation. Kärren är ofta extremrikkärr. Områdets flora och fauna är rik. Flera arter har här sina nordligaste och högst belägna utposter i landet.

Ammerån flyter genom en markerad dalgång. Åns lopp växlar mellan forssträckor och lugnare, öppna selområden. Längs hela älvsträckan följer ett stråk med glaciälviala avlagringar. Ofta med former som nipor och terrasser. Ammeråns vattensystem erbjuder ett rikt djurliv. Utter och bäver förekommer. Fågelfaunan är på flera håll rik.

Den akvatiska faunan håller högt artantal och höga tätheter vad gäller bottendjur samt förekomst av en rad försurningskänsliga arter. Till det senare hör bland annat dagsländorna *Ephemerella ignita*, *Ephemera danica* och bäcksländan *Dinocras cephalotes*. Totalt sett domineras bottenfaunan av nattsländor. Den stora bottenfaunaproduktionen möjliggör höga tätheter av fisk. Fiskfaunan i Ammeråns mera strömmande partier domineras av harr. Flodkräfta (*Astacus astacus*) förekommer i stora delar av Ammeråsystemet, främst i det stora selområdet uppströms Överammer.

Övriga arter i Ammeråns strömmar är öring, elritsa, habitatarten stensimpa (*Cottus gobio*), lake, stäm och id. I sel och sjöar återfinns sjöfisksamhällen som är normala för området i övrigt. Dit hör abborre, gädda, mört, sik och lake. Mindre vattensalamander (*Lissotriton vulgaris*) är påträffad på ett flertal ställen efter Ammeråns dalgång.

Områdena har stor betydelse för det globala bevarandet av naturtyperna Större vattendrag (3210), Ävjestrandsjöar (3130), Mindre vattendrag (3260) och Alpina vattendrag (3220). Här förekommer arterna flodpärlmussla (1029), stensimpa (1163), utter (1355) och fiskgjuse (*Pandion haliaetus*).

Huvudkriterier: A, B, C, D

Förutsättningar för bevarande: Områdets värden påverkas negativt av historisk flottning och pågående markanvändning i form av skogsbruk. Värdena kan också påverkas negativt av utbyggnad av infrastruktur, exploatering, utsläpp av syreförbrukande ämnen, sediment-transport och grumling, utsläpp och bräddning av avloppsvatten och dagvatten samt utsläpp av läkemedelsrester från avloppsreningsverk.

Ytterligare förutsättningar för bevarande är att vandringshinder elimineras, att fiske inte utförs för hårt eller ensidigt mot en viss art, utsättning av främmande arter inte förekommer och att ingen utbyggnad av vattenkraft och vattenreglering sker. De allvarligaste hoten är sådana som förstör eller allvarligt skadar strukturer, miljöer och funktioner i de akvatiska ekosystemen eller strandområdena.

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras inom älvsträckans vattenområde med tillhörande käll- och biflöden.

Säkerställande: Delar av riksintresseområdet, Storån samt Ammerån, sträckan Hamnardalssjön, Edesjön, Fyrsjön och Vikfjärd till Ammer ingår i Natura 2000-området Ammerån (SE0720359) och Storån (Ammerån alpin) (SE0720287). Bevarandeplanen som omfattar båda områdena fastställdes 2018-03-07. Genom hopslagningen omfattar planen hela älvsträckan från utloppet ur Lakavattnet till inflödet i Indalsälven.

Edeforsen i Ammerån är sedan 2002 skyddad som naturreservat. Den del av Ammerån som börjar vid Solbergsvattnet strax nedanför Edeforsen och fortsätter sex mil nedströms till Ammer är sedan 2003 skyddat som naturreservat (800 hektar).

Källflödet Öjån är inte skyddat.

Områdets huvuddrag: Den egentliga Ammerån är omkring 70 kilometer lång och rinner från Hamnardalssjön (302 m ö.h.) till Indalsälven, där den löper ut nära byn Ammer. Ammeråns två huvudkällflöden är Storån och Öjån, varav Storån räknas som huvudflod. Båda mynnar i Hamnardalssjön. Räknat från Storåns källa är Ammeråns längd totalt 199 kilometer. Det finns få andra biflöden, men bland dessa kan nämnas Halån, Borgan, Målån och Färsån. Ammeråns totala avrinningsområde är 3.098 km². Medelvattenföringen uppgår till 45 m³/s.

Ammerån är en skogsälv i nordöstra Jämtland, Strömsunds och Ragunda kommuner, känd för sitt fiskevatten. I den fysiska riksplaneringen klassas Ammerån i sin helhet som högst bevarandevärden ur följande synpunkter: ekologiska, naturvetenskapliga, kulturhistoriska och för det rörliga friluftslivet. Ammerån är helt oreglerad och får sitt vatten ifrån Hotagsfjällen.

Riksintresseområdet nyttjas av Jijnjevaerie sameby och Raedtievaerie sameby.

Anmärkningar: Området berör även andra riksintressen.

Referenser:

Bevarandeplaner för Natura 2000 Ammerån (SE0720359), Storån (Ammerån alpin) (SE0720287) och Hökvattsån (SE0720371).

Edeforsens naturreservat (NVR-ID 2001210) & Ammeråns naturreservat (NVR-ID 2000935) & Hökvattsån (NVR-ID 2054081).